

ДИСКУСИИ ЗА ЗЕЛЕНАТА АРХИТЕКТУРА

Координационна група за ОСП.
Министерство на земеделието, храните и горите,
„ОСП 2021-2027“

ЗЕЛЕНАТА АРХИТЕКТУРА

Започва да се използва термина „ЗЕЛЕНА АРХИТЕКТУРА“, който включва всички части от ОСП, които допринасят за околната среда и климата: Завишена условност; Еко-схеми по директни плащания в първи стълб, Ангажименти по управление на дейности, насочени към околната среда и климат в рамките на втори стълб.

Условност

Еко-схемите и Ангажименти по управление на дейности, насочени към околната среда и климат са в пряка зависимост с т.нар. Условност (предварителни условия) – екологични условия, които фермера трябва да изпълнява, за да получи пълния размер на плащанията. Условността обединява стандартите за Добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС) и Законоустановени изисквания за управление (ЗИУ), които в настоящия програмен период са познати като системата за „Кръстосано съответствие“.

Еко-схеми

Еко-схемите от директните плащания са част от бъдещата зелена архитектура на ОСП. Според предложението на Европейската комисия (ЕК) е предвидено еко-схемите да бъдат:

- Доброволни за земеделските стопани;

ДОБРИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ПРАКТИКИ

- Задължителни за държавите (те трябва да създадат поне една такава схема, по която земеделските стопани да могат да кандидатстват);

- Финансират се от бюджета за директни плащания;

- Плащането е за допустим за подпомагане хектар (според ЕК не може да се плаща на друга мерна единица – на животно, количество продукция или друго; според предложението на Финландското председателство може да се въведе компенсиране на животинска единица – в процес на обсъждане);

- Схемата е едногодишна;

- Еко-схемите могат да бъдат в една, няколко или всички от изброените направления на околната среда: Изменение на климата (смекчаване и адаптация); Води; Въздух; Почви; Биоразнообразие, обществено здраве, здравеопазване на животните и здраве на растенията. Предвидено е новите еко-схеми да надграждат ДЗЕС или ЗИУ. В момента еко-схемите не се прилагат и няма държава, която да има такива схеми. Страните проучват добрите практики, които са приложими и подходящи за техните местни особености. Включват заинтересованите страни за изследване на приложимите практики с цел впоследствие да могат да ги обосноват и използват като възможни еко-схеми.

Ангажменти по управление на дейности, насочени към околната среда и климат в рамките на втори стълб

Финансовата подкрепа по втори стълб следва да включва и многогодишни ангажменти по агроекология и климат, както и други ангажменти по управление на дейности, насочени към околната среда и климат в рамките на втори стълб. Ангажиментите следва да допринасят значително за подобрене в следните направления: изменения на климата (смекчаване и адаптация), почви, води, биоразнообразие и ландшафт и хуманно отношение към животните.

Подпомагането следва да е насочено към бенефициери, които поемат доброволни ангажменти, допринасящи за постигане на една или няколко от специфичните екологични цели на новата ОСП. Ангажиментите за агроекология и климат, както и други ангажменти по управление на дейности, насочени към околната среда и климат следва да:

- Надграждат съответните ЗИУ и стандарти за ДЗЕС;
- Надграждат съответните минимални изисквания за употребата на торове и продукти за растителна защита, хуманно отношение към животните, както и други релевантни задължителни стандарти, установени в правото на ЕС и държавата членка.
- Надграждат базовите условия за извършване на земеделска дейност, свързана с поддържане на земеделската земя.
- Надграждат или да бъдат различни от „еко-схемите“ в първи стълб.

Във връзка с дискусиите за бъдещата комплексна зелена архитектура на ОСП, представяме примерни добри земеделски практики, представяни на семинари, събития и научни конференции. Списъкът отразява дискусии в други държави-членки, свързани с въвеждането на по-силен екологичен елемент в Общата селскостопанска политика (ОСП) след 2020 г. като основен аспект, който Европейската комисия (ЕК) предлага в Реформата на ОСП.

Списъкът включва практики в съответствие с областите и направленията в Приложение III на Проекта на Регламент за стратегическите планове (Климат и околна среда, Води, Почви, Биологично разнообразие и ландшафт, Обществено здраве, Здравеопазване на животните и здраве на растенията, хуманно отношение към животните). Практиките свързани с въвеждане на по-силен екологичен елемент следва да са научно обосновани с анализ и данни.

- Биоекономика - Синергия между животновъдство и растениевъдство отпадъкът от едното производство служи за продукт в производството при другото. Оползотворяване на органичната материя и отпадъци от животновъдството след правилна преработка (биоразграждане) може да станат продукт за растениевъдството.

- Въглерод поглъщащи практики

Повишаването или поддържането на съдържанието на въглерод в земеделските земи, в съответствие със специфичните условия и характерни особености на земеделие е основно предизвикателство за земеделската политика.

- Минимална обработка на почвата

Минималните обработки запазват въглерода в почвата, предпазват я от ерозия, предотвратяват уплътняване на почвата, подобряват почвеното плодородие. Минималната обработка се характеризира с три основни принципа – минимално механично въздействие върху почвата, постоянно покритие на почвата с органична материя и диверсификация на културите, отглеждани последователно и/или в асоциация.

- Директна сеитба или преминаване към „консервационно земеделие“. Консервационната оран (плитка) е всеки метод за обработка на почвата, който оставя остатъците от културите за предходната година. С тази техника най-малко 30% от почвената повърхност е покрита с културен остатък .

- Включване на стърнища и слама в почвата, мерки за увеличаване на нивото на органична материя в почвата, директна сеитба или превръщане в „природозащитно земеделие“ Системите за опазване на селското стопанство използват почвите за производство на култури с цел намаляване на прекомерното смесване на почвата и поддържане на културните остатъци върху почвената повърхност с цел минимизиране на щетите върху околната среда.

- Ротация на културите на ниво парцел

- Диверсификация на културите на ниво стопанство (3-5 култури) - % от земеделските площи, заети с N-фиксиращи к-ри

- Диверсификация на културите – повече от 5 култури в стопанството

- Органично наторяване

- Системи за многогодишно култивиране / отглеждане на многогодишни растения/

- Редуване на ивици билки и цветя с обработваема земя;

- Устойчивата употреба на оборската тор; Изисква определени препоръки за подходящи техники за устойчива употреба на животинска тор, които изискват от своя страна подходящо съхранение и преработка на тора и подходяща техника за неговото разпръскване и инкорпориране в почвата.

- Буферни ивици с естествена растителност например от 10 м. от водните басейни без торове и пестициди. Добра практика е земеделските стопани да увеличат поддържаните буферни ивици с естествена растителност например от 5 м. на 10 м. от водните басейни, в които не употребяват торове и пестициди.

- Увеличаването на нивата на органична материя в почвите е мероприятие, което има хоризонтални измерения спрямо редица други ползи за екосистемите, осигурява хранителни елементи за микроорганизмите в почвата, които са основа на биоразнообразието в нея и са част от естествения кръговрат на хранителни елементи, подобрява физичните характеристики и структура на почвата, задържа вода в орния слой, играе ролята на филтър при отмиване на хранителни и други вещества в подпочвените води.

- Практики за увеличаването на биоразнообразието, които надграждат изискванията, предвидени в ДЗЕС 9 – Минимален размер на земеделските площи, заети от непроизводствени характеристики или площи = 5%, опазване на характеристиките на ландшафта = да не се унищожават живи плетове, дървета и други характеристики на ландшафта, забрана за отрязване на живи плетове и дървета в размножителния период на птиците – 1 април-1 юли. В този случай, пример за добра практика може да бъде: земеделските стопани да увеличат от 5% на 10% характеристиките на ландшафта или непроизводствените площи (живи плетове, дървета, ивици с горски цветя); да използват определени тревни видове, които са традиционни и са благоприятни за насекомите, които опрашват растителността или да отглеждат върху повече от 5% (например 10%) от земята определени видове, които са традиционни и са подходящи за насекомите опрашители – напр. медоносни култури;

- Мултифункционални ивици с подходяща растителност (медоносни растения, билки, цветя, растения подходящи за опрашителите). Подхода за увеличаване на органична материя в почвите може да бъде допълнен с ангажимент по втори стълб за т.нар. подържане и изграждане на мултифункционални (растителни) ивици около обработваемите площи, които освен изброените по-горе ефекти влияят положително и на друг важен процес в земеделието - опрашването. Използването на конкретни местни адаптирани растителни видове при изграждането на тези ивици, които създават благоприятни условия за местообитание и подобряване на биоразнообразието в комплекс с опрашването. Самите ивици изпълняват своята надграждаща роля и чрез: съхраняване на органична материя в почвата, физическа бариера, естествено местообитание за насекоми и микроорганизми имащи отношение към правилното функциониране на екосистемите и подобряващи биоразнообразието. Такава практика задължително следва да е съпроводена със задължение за ограничаване на използването на продукти за растителна защита.

- Устойчива употреба на растителен размножителен материал (адаптиран към климатичните промени) – използване на семена и размножителен материал за сортове, които отговарят на екологичните предизвикателства – суша, студ, устойчивост на болести.

- Възможна практика за надграждане на минималните изисквания може да е свързана с отчитане влиянието на промените в климата върху болестите по животните – стимулиране при спазване на по-високи изисквания. Увеличаването на броя на нововъзникващите болести по животните със зоонозен характер се дължи на няколко фактора, по-важни от които са: еволюционни промени на инфекциозните агенти, които водят до повишаване на тяхната патогенност, промени в гостоприемниковите и векторните популации, климатичните и екологичните промени, глобализацията в икономиката, търговията и туризма, човешката дейност и др. Климатичните промени играят ролята на катализатор за промяната на спектъра на патогенност.
- Балансирано хранене на животните; Стратегии за хранене на селскостопанските животни. Целят опазване на човешкото здраве, като се намалят емисиите на амоняк във въздуха.
- Управление на азота, като се взема предвид пълният азотен цикъл;

- Нискоемисионни практики за разпръскване на оборския тор;
- Нискоемисионни практики за съхраняване на оборския тор;
- Нискоемисионни практики за сградите за отглеждане на животните;
- Продукти за растителна защита към този вид подход може да се поеме ангажимент за устойчива употреба на препарати за растителна защита и постепенно намаляване на нивата им, чрез техники и методи за прецизно влагане на препарати;
- Използването на нискорисковите продукти за растителна защита;
- Стимулиране на интегрирано производство на растения и растителни продукти (по преценка и/или препоръка на консултанта за интегрирано производство), земеделския стопанин да може да прилага щадяща околната среда доза на ПРЗ;
- Прилагане на инструмента за устойчивост на земеделските стопанства за хранителните вещества.

